
**ДО 100-РІЧЧЯ
З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
Г. Я. НЕДІЛЬКА**

**TO THE 100TH ANNIVERSARY
OF THE BIRTH OF G. YA. NEDILKA**

УДК 821.161.2(092)

DOI 10.31.65/2520-6966-2020-14f-98-5-16

О. В. Забарний

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури, методики її навчання та журналістики
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Залюблений у Кобзареве слово

У статті досліджується та аналізується науковий доробок відомого українського літературознавця другої половини ХХ століття, шевченкознавця, кандидата філологічних наук, доцента Г. Я. Неділька. На бібліографічних та архівних матеріалах переосмислено значення його наукових праць для сьогодення, визначено їх актуальність та самобутність. У статті оприлюднено маловідомі факти із біографії науковця.

Г. Я. Неділько – автор низки монографій та навчально-методичних посібників, присвячених творчості великого Кобзаря, а також більше 70 наукових статей у провідних фахових виданнях України.

Велика увага у дослідженні приділяється аналізу найбільш відомих праць українського вченого "Тарас Шевченко. Семінарії" (1985) та "Тарас Шевченко. Життя і творчість" (1988). Ці книги вийшли друком у провідних столичних видавництвах загальним накладом понад 14 тисяч примірників і мали успіх у читачів.

Георгій Неділько – знаний краєзнавець. Його дослідження "Тарас Шевченко і Чернігівщина" (1992) не втратило своєї актуальності й у наш час. Він один з фундаторів Ніжинського краєзнавчого музею.

Ключові слова: літературознавство, життєвий шлях, літературний процес, Ніжинський державний орден Трудового Червоного Прапора педагогічний інститут ім. М. В. Гоголя, краєзнавство, бібліографія.

30 січня 2020 року виповнилося сто років з дня народження відомого українського вченого-літературознавця, шевченкознавця, мого вчителя і наставника, доцента Георгія Яковича Неділька. Для

нас, студентів філологічного факультету Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя середини 70-х років ХХ століття, образ Г. Неділька перш за все асоціюється із кафедрою української літератури, яку він тоді очолював. Це була надзвичайно самобутня і потужна у науковому плані кафедра. Вона складалася із неординарних особистостей, знаних не лише в Ніжині, але й в усій Україні, вчених. До її складу входили: непересічні викладачі, справжні патріоти України, доценти Леся Коцюба, Павло Сердюк, Володимир Крутивус, Степан Пінчук, які за свої національно-патріотичні погляди мали клопіт з КДБ та офіційною владою; викладач-фронтвик, доцент Іван Заєць; молодий, але досить амбітний викладач, зі своїми поглядами на викладання курсу методики навчання української літератури, доцент Дробот, який вже встиг заявити про себе кількома навчально-методичними посібниками; залюблені у свою справу та студентів старші викладачі Петро Кобернюк та Віра Олійник. Як відомо, керувати непересічними особистостями справа нелегка. Але Георгію Яковичу це вдавалося, хоча особисто він цього і не прагнув, допомагав авторитет і повага, яку він мав серед колег та у нас, студентів... Офіцер-фронтвик, орденоносець, вихованець Київського державного університету імені Тараса Шевченка, найкращого навчального закладу України, Г. Неділько вражав нас своєю ґрунтовною науковою підготовкою і відповідальним ставленням до дорученої справи. Він викладав курс "Історії української літератури ХІХ століття", керував кількома спецсемінарами та студентським науковим гуртком. Його лекції відзначалися досить високим рівнем наукової аргументації та глибиною викладу. Він посправжньому був закоханий в українську літературу і в професію, яку обрав. І витoki цієї любові слід шукати у родині та життєвому шляху, яким довелося пройти цьому непересічному науковцю.

Отож, звернемося до витоків... Георгій Якович Неділько народився 30 січня 1920 року в селі Орілька Лозовського району Харківської області в родині службовця. Батько, Яків Миколайович Неділько, був людиною освіченою, працював на залізниці (правильніше було б сказати: "служив", оскільки залізничний транспорт віддавна був стратегічним об'єктом держави). Отож, служив з 1905 до 1917 року на посаді телеграфіста, а з 1917 до 1948 року – на посадах телеграфіста, чергового по станції, начальника станції. Мама була домогосподаркою і займалася вихованням дітей. За спогадами Всеволода Яковича Неділька, молодшого брата, вона дуже гарно співала і знала велику кількість українських пісень. Саме у батьковій бібліотеці брати вперше познайомилися з Шевченковим "Кобзарем".

У зв'язку зі службою батька родині доволі часто доводилося переїздити. З Лозовського району до Сахновщинського, що на Харківщині, а звідти на Полтавщину та Київщину, до Баришівки, де батько працював начальником станції. Саме там, з 1928 до 1935 року, Георгій Неділько навчався у семирічній школі. По її закінченні, з 1935 до 1938 року, навчався у Березанській середній школі. Навчався добре, але щоб вступити до університету, у ті часи треба було мати трудовий стаж, а тому Георгій Якович, по закінченні школи, іде працювати помічником бухгалтера Березанської автоколони № 5.

У вересні 1939 року заповітна мрія юнака здійснилася. Він стає студентом першого курсу українського відділу філологічного факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Та мрію про навчання в університеті довелося відкласти на довгі шість років...

У жовтні 1939 його призивають до лав Радянської Армії. Служить червоноармійцем, помічником командира взводу, начальником радіостанції в частинах Орловського і Ленінградського військових округів. З перших днів і до переможного травня 1945 року Георгій Якович був на фронтах Великої Вітчизняної війни.

У часи моєї студентської юності зустрічі із ветеранами війни були частими й обов'язковими. Ці заходи мали сформувати у молодого покоління риси військово-патріотичного виховання. Ми із задоволенням відвідували їх. На той час на факультеті працювало 12 фронтовиків, усі вони були чудовими лекторами, а тому їхні розповіді захоплювали і надихали. На таких зустрічах Георгій Якович переважно відмовчувався, не любив говорити про війну. За нього свідчили бойові нагороди.

Перші, найлютіші, роки тієї війни він провів у блокадному Ленінграді. Від перших днів до часу зняття блокади, у 1942 році був нагороджений медаллю "За оборону Ленінграда". Люди, які пережили блокаду, не люблять згадувати цей жах. Потім Волховський фронт, жорстокі бої під Ржевом, він командир взводу... Згодом II Білоруський фронт, отримав призначення на посаду помічника начальника відділу кадрів артилерії 2 ударної армії... Участь у операції "Багратіон", звільнення Польщі, Німеччини... Війну закінчив у званні старшого лейтенанта. Нагороджений орденами Червоної Зірки та Вітчизняної війни 2 ступеня, медалями "За взяття Кенігсберга", "За перемогу над Німеччиною". Був демобілізований із лав Радянської Армії у квітні 1946 року.

У вересні цього ж року юнак поновився у складі студентів філологічного факультету Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Спраглий до навчання, він одразу ж поринув у

такий бажаний і омріяний світ літератури. Навчався на відмінно, про що свідчать і оцінки у додатку до диплома, і спогади брата, який дещо пізніше (у 1952 році) вступив на цей же факультет Київського університету.

Саме в університеті визначилися наукові пріоритети майбутнього шевченкознавця. Будучи студентом 4 курсу, Г. Неділько друкує у науковому збірнику "Студентські наукові праці Київського університету" Т. X, 1950 рік, ґрунтовну статтю на тему "Естетичні погляди Т. Г. Шевченка", обсягом 40 сторінок, яка згодом стане підґрунтям його наукового дослідження.

По закінченні університету, в 1951 році, Георгій Якович вступає до аспірантури вишу на кафедрі історії української літератури. Під час навчання в університеті та аспірантурі Г. Неділько працював за сумісництвом редактором видавництва АН УРСР та завідувачем відділу історії та теорії літератури журналу "Література в школі".

У червні 1954 року Георгій Якович достроково захистив кандидатську дисертацію на тему "Літературно-естетичні погляди Т. Г. Шевченка" і отримав направлення на посаду завідувача кафедри української літератури, старшого викладача Мелітопольського педагогічного інституту Запорізької області. Після його ліквідації, у 1955–1957 роках, викладав українську літературу в Кримському, а згодом у Чернігівському педагогічних інститутах. Вчений не полишив свої наукові проблематики і продовжував досліджувати творчість Тараса Шевченка. Окремими виданнями виходять праці: Неділько Г. Я. "Тарас Шевченко". Сімферополь: Кримвидав, 1958. 88 с.; "Т. Г. Шевченко про принципи реалізму в літературі та мистецтві". Чернігів, 1958. 32 с.

Але найбільш продуктивним періодом наукової діяльності вченого, на думку його колеги, професора Г. Самойленка, став Ніжин, де він у 1958–1987 роках працював на кафедрі української літератури Ніжинського державного ордена Трудового Червоного Прапора педагогічного інституту імені М. В. Гоголя. "Серед помітних публікацій 60–70-х років були газетні статті про зв'язки Т. Шевченка з деякими випускниками Ніжинської вищої школи, зокрема з М. Гоголем, Є. Гребінкою, О. Афанасьєвим-Чужбинським, В. Забілою, Я. де Бальменом. Цим самим дослідник зачіпав тему, яка пов'язувала ім'я Шевченка з Ніжином, а також з усією Чернігівщиною, яка знайде своє розкриття у пізнішому дослідженні вченого" [1, с. 137].

Найбільш плідним періодом в галузі шевченкознавства були 1970–1988 роки, коли Г. Неділько свій накопичений досвід із вивчен-

ня спадщини поета зміг викласти у навчальних посібниках та монографіях.

У 1985 році, в Києві, у головному видавництві видавничого об'єднання "Вища школа", вийшов друком навчально-методичний посібник "Тарас Шевченко. Семінарії". Наклад книги, досить пристойний, як для того, так і для нинішнього часу, – 6000 примірників. Обсяг книги – 360 сторінок.

Автори: Георгій та Всеволод Недільки. Перший, другий, четвертий розділ семінарію написав доцент Г. Неділько; над формуванням третього розділу ("Короткий бібліографічний покажчик творів Тараса Шевченка") Георгій Якович працював спільно з братом, Всеволодом, на той час кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри історії української літератури Київського державного університету, а згодом професором, знатним в Україні методистом, автором численних вишівських підручників.

Перечитавши нині книгу, я переконався, що і на сьогодні вона не втратила своєї актуальності і стане в пригоді філологам, як студентів, так і викладачів. Передбачаю посмішку скептика: а як же марксистсько-ленінська методологія? Так, вона присутня, але ж головною постаттю у книзі є Тарас Шевченко. Сучасне шевченкознавство настільки зрушило вперед у своєму розвитку, що ми давно вже розпізнаємо "зерно від половини". Взяти хоча б для прикладу розділ першої книги "Історія вивчення життя і творчості Тараса Шевченка" [2, с. 6–120]. У ньому здійснено літературно-критичний огляд праць літературознавців, письменників, критиків з 1840 року до 1985. Від перших рецензій на вихід "Кобзаря" до "Семінарію". Даний розділ містить два підрозділи: "Т. Г. Шевченко в оцінці дожовтневої критики" та "Шевченко в оцінці радянських вчених". Георгій Якович, із притаманною йому вдачі скрупульозністю, зібрав і систематизував усю існуючу на той час шевченкіану. А це сотні літературознавчих статей, наукових досліджень, авторських рукописів, які зберігалися не лише в тогочасному Радянському Союзі, але й в країнах Східної та Західної Європи. Ще за життя Шевченка в українській, російській, польській, чеській, німецькій, французькій та італійській пресі з'являлися рецензії, статті й відгуки на творчість українського поета. Бібліографія друкованої шевченкіани реєструє літературу від 1839 року. На вихід Шевченкового "Кобзаря" у 1840 році в російських часописах було вміщено 7 рецензій, і усі вони проаналізовані українським літературознавцем у "Семінарії".

На початку 1860-х років найбільше матеріалів про Шевченка вміщено в журналі "Основа", виникнення якого значною мірою по-

в'язане з його ім'ям (це статті М. Костомарова, П. Куліша, М. Чалого, О. Лазаревського та ін.). Особливу увагу автор "Семінарію" звертає на непрості, а часом і суперечливі, стосунки Тараса Шевченка і Пантелеймона Куліша, дає особистісну оцінку їм. Щоправда, на мою думку, Г. Неділько дещо переоцінював вплив російських демократів на творчість Шевченка (особливо це стосується оцінки М. Чернишевського, М. Добролюбова, Д. Писарева).

Працюючи над "Семінарієм", Георгій Якович не зміг повною мірою позбавитися впливу марксистсько-ленінської ідеології, і це особливо видно в оцінці ним літературно-естетичних поглядів українських критиків національно-ліберального спрямування (М. Драгоманова, Ф. Волкова, М. Петрова, М. Дашкевича, О. Русова, В. Щурата). Схвально відгукується автор про перші біографії життя Кобзаря, дослідження М. Чалого та О. Кониського. Дещо стриманіше пише про зарубіжних дослідників творчості Тараса Шевченка: німця Г.-Л. Цунка, поляка Л. Совінського, француза Е. Дюрана, датчанина Г. Брандеса, побіжно згадує Й. Шерра, В. Фішера, шведського вченого А. Єнсена. Всебічно і ґрунтовно проаналізовано в "Семінарії" погляди Івана Франка на творчість Тараса Шевченка, а також оцінку творів Кобзаря українськими письменниками-демократами Лесею Українкою, Михайлом Коцюбинським, Борисом Грінченком, Панасом Мирним, Василем Стефаником. Дещо гіперболізовано оцінку творів Кобзаря російськими письменниками та літературознавцями другої половини ХІХ століття.

Цілком слушно висловлює думку Г. Неділько, що у ХХ столітті починається новий етап у розвитку національних культур, постає "потреба у визначенні суспільного і наднаціонального спрямування проблематики поезій Шевченка" [2, с. 48]. До того ж українське літературознавство перейшло на нові методологічні засади. Як данину часові віддаємо оцінку літературознавцем значущості виступів Г. Петровського, Д. Мануїльського, В. Затонського, досліджень В. Коряка, І. Білоусова, Д. Багалія, М. Сумцова. Але важко не погодитись із твердженням дослідника, що важливе значення для тогочасного шевченкознавства відіграло створення у 1926 році в Харкові Інституту Тараса Шевченка Наркомосу УРСР. Колектив інституту доклав багато зусиль до збирання рукописів, картин і інших матеріалів. Завдяки сумлінній, копіткій роботі тогочасних співробітників інституту нині рукописна і малярська спадщина Кобзаря зосереджена в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (Київ) і вона налічує понад 15 тисяч одиниць. Поетові рукописи і ділові папери зберігаються також у наукових книгосховищах

Санкт-Петербурга, Москви, Варшави, Кракова, Женеви та ін. Повної наукової реєстрації музейної й архівної спадщини Кобзаря до цього часу ще не створено. На цьому наголошував Георгій Неділько у своєму "Семінарі".

Аналізуючи дослідження українських шевченкознавців 20–30-х років ХХ століття, Г. Неділько в цілому позитивно оцінює наукові здобутки С. Єфремова, О. Дорошкевича, М. Драй-Хмари, П. Филиповича, Б. Навроцького, С. Пилипенка – вчених, які згодом зазнали політичних репресій від пануючої на той час політичної системи. Протидіяти цій системі вчений не міг, оскільки і сам був вихований нею.

Оцінюючи позитивно розвиток шевченкіани у радянську добу, автор добре розумів, не міг не розуміти, чого від українських літературознавців вимагала існуюча політична система. Треба було раз і назавжди відібрати в Україні її національного пророка і, ґрунтовно спотворивши його образ, залучити до лав компартійної пропаганди. Але вчений також бачив і те, що українські вчені-літературознавці прагнуть всебічно дослідити постать великого Кобзаря, докопатися до витоків його поетичної творчості, оприлюднити її, переосмислити і винести на суд читачеві. Він у своїй книзі дає високу оцінку дослідженням Євгена Шабліовського, Євгена Кирилюка, Леоніда Новиченка, Юрія Івакіна, Семена Шаховського, Івана Пільгука.

Досягнення радянського шевченкознавства дали змогу створити "Шевченківський словник" у II томах, який видали Головна редакція УРЕ та Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН у 1978 році. Значення цієї праці виходить далеко за межі України. Адже це була перша персональна енциклопедія на теренах СРСР. Та й у світовій науці їх існувало лише кілька. Словник містив понад чотири тисячі статей, всього ж у створенні словника брали участь близько п'ятисот авторів. Георгій Неділько брав активну участь у підготовці "Шевченківського словника", він автор 20 наукових статей, вміщених у енциклопедії.

Головне завдання, яке ставив перед собою доцент В. Неділько у своїх лекціях, – донести до нас, студентів того часу, вагомість Шевченкового слова, глибину його думки, значення Кобзаревих творів для українського читача. Це йому вдавалося... Один із найбільш талановитих поетів літературної студії вишу тих часів, Олександр Самійленко, писав: "У серці Бог... він носить вишиванку!" За поезію "Ненаписаний лист Тараса Шевченка" та за інші вірші поета виключили з інституту:

*За що п'єте мене? За що п'єте Шевченка?
За що жрете і долю, й доброту?*

*Та ж суть моя до болю нескінчена –
Від нищення і кривди я росту! [3, с. 16].*

Практично кожен із літстудійців мав у своєму доробку вірш, присвячений Тарасу Шевченку. Згодом ці вірші посіли гідне місце у книгах своїх авторів, українських письменників Анатолія Мойсієнка, Володимира Сапона, Анатолія Шкуліпи, Івана Просяника, Таїсії Шаповаленко та інших.

Велике значення Георгій Якович приділяв організації наукової роботи зі студентами. Особисто керував студентським науковим гуртком. У особовій справі викладача знаходиться наказ директора Ніжинського державного педагогічного інституту імені М. В. Гоголя за № 68 від 6 квітня 1965 року:

"Оголосити подяку за хороше керівництво студентським науковим гуртком доценту Недільку Г. Я." Не полишив він роботу з членами літературознавчого гуртка і коли став завідувачем кафедри української літератури (1967–1977 рр.).

У період 1960–1965 років, коли доцент Г. Я. Неділько був обраний деканом філологічного факультету Ніжинського педінституту імені Миколи Гоголя, було проведено низку цікавих наукових зібрань. Наймасштабнішим з них стала Всеукраїнська науково-практична конференція, присвячена 150-річчю з дня народження Тараса Шевченка (1964 р.). Тоді до Ніжина завітали багато відомих літературознавців з усіх куточків України. У ювілейний рік в інституті художником П. Орлом була оформлена велика Шевченківська аудиторія, у розробці проєкту якої брав безпосередньо участь і доцент Григорій Неділько.

Стало доброю традицією запрошувати до інституту відомих українських письменників. У різні часи виш відвідали Володимир Сосюра, Павло Усенко, Леонід Первомайський, Б. Антоненко-Давидович, Олесь Гончар, Юрій Збанацький, Павло Загребельний, Юрій Мушкетик та багато інших. А приїзд у 1968 році до Ніжинського педінституту гурту молодих літераторів у складі Євгена Гуцала, Миколи Вінграновського, Григора Тютюнника, Бориса Олійника та Анатолія Шевченка сприйнявся офіційною владою як політична акція. Організації не забарилися.

9–10 березня 1973 року у Ніжинському державному педагогічному інституті імені Миколи Гоголя спільно з Інститутом літератури імені Т. Г. Шевченка була проведена XXI наукова Шевченківська конференція, на яку приїхало багато вчених-літературознавців з республік колишнього СРСР. На пленарному засіданні конференції разом із відомими шевченкознавцями, професорами Євгеном Кирилюком, Євгеном Шаблювським, Анатолієм Недзвідським виступив

завідувач кафедри української літератури НДПІ, доцент Георгій Неділько.

У 80-х роках, саме за особистої ініціативи Георгія Неділька, на базі Гоголівського інституту було проведено три Всеукраїнські студентські наукові конференції "Література Полісся". Георгій Якович очолював оргкомітет конференцій.

У 1988 році в столичному видавництві "Радянська школа" побачила світ нова книга Г. Неділька "Тарас Шевченко. Життя і творчість" [4]. Посібник був адресований вчителю. У своїй книзі автор намагався виходити з потреб школи. Цим зумовлені її композиція, підбір і виклад матеріалу. Мета посібника – допомогти вчителю в підготовці до уроку, донести до школярів значущість творчого доробку великого Кобзаря для національної та світової культури.

Проте не варто звужувати педагогічні горизонти цього посібника, його матеріал широко використовувався як у позакласній, так і в позашкільній роботі. Даний посібник написаний на великому біографічному матеріалі, опрацьований і глибоко осмислений літературознавцем з метою створення правдивого, реалістичного образу Великого сина України.

Книга вийшла накладом 10 тисяч примірників, мала перевидання, бо мала попит не лише серед учителів та студентів, але й пересічних громадян. Працюючи над статтею, я відвідав сайт "Букініст" в Інтернеті і знайшов там сім пропозицій на придбання цього посібника. Це чи не кращий доказ сучасності та актуальності цього видання в українського читача.

Осмислюючи життєвий шлях Кобзаря, ніжинський дослідник спирався на широкий фактичний матеріал. Вдамся до ще одного прикладу: Георгій Якович був науковим керівником моєї курсової роботи з української літератури на тему "Т. Г. Шевченко і Прилуччина". Коли він дізнався, що моя прабабуся, якій тоді виповнилося 87 років, працювала в "економії Галагана" в Сокиринцях, то настійно рекомендував мені записати її спогади "який то був пан?" і вмістити як додаток до курсової. Я виконав його завдання. Особисто для моєї прабабусі "Галагани були хорошими панями", і хоча ця думка аж ніяк не вкладалася в методологічні настанови тогочасної освітньої системи, науковий керівник допустив моє дослідження до захисту і оцінив його на "відмінно". Це лише невеликий штрих, який характеризує людські якості Г. Неділька.

У 1992 році у Ніжині виходить друком посібник доцента Г. Неділька "Т. Шевченко і Чернігівщина" [5]. Ця книга – данина шани і поваги літературознавця Чернігівському краю і його літературним тра-

диціям. Вона стала останньою у творчому доробку вченого, бо над цією темою він працював усе своє життя. 24 населені пункти Чернігівщини мають історичні пам'ятки, пов'язані з біографією великого Кобзаря. Шевченко любив Чернігівський край, мав у ньому багато друзів, а тому у кожні відвідини України приїздив до них. Так було у 1843–1847 роках, у 1859, і в останню путь, уже в домовині, в травні 1861 року, проводжали полісяни свого Кобзаря до Чернечої гори. Шевченкознавцю Георгію Недільку довелося опрацювати сотні спогадів, листів, біографічних матеріалів, опублікувати десятки наукових та публіцистичних статей, щоб поденно відновити історію перебування Шевченка на Чернігівщині. І в цьому його науковий подвиг.

До останніх днів свого життя Георгій Неділько не полишав своїх зв'язків з рідним факультетом, кафедрою української літератури. Офіційно вийшовши на пенсію за віком у червні 1987 року, він продовжував працювати на 0,25 посади доцента кафедри української літератури. Відійшов за світи вчений у березні 1993 року.

Спільно з дружиною, Оксаною Данилівною Неділько, кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри української мови Ніжинського державного педагогічного інституту, Георгій Якович виховав цілу плеяду українських науковців, яким вони передали не лише свої знання, але й відданість науковій справі, професійну порядність, принциповість. Серед них: доктори філологічних наук, професори Олександр Ковальчук, Анатолій Мойсієнко, Олександр Петькун, Володимир Кузьменко, Алла Бондаренко; доктори педагогічних наук, професори Світлана Жила та Юрій Бондаренко; кандидати наук, доценти Олексій Гальонка, Олександр Забарний, Олена Моціяка, Олег Василюшин, Валентина Пугач, Галина Вакуленко, Станіслав Зінченко, Надія Пасік. І це далеко не повний перелік.

Збагатили ніжинські науковці і скарбницю шевченкознавства. З 1987 року творчість Тараса Шевченка стала об'єктом дослідження кандидата філологічних наук, доцента кафедри української літератури Олени Моціяки. Близько двадцяти наукових статей з даної проблематики опубліковано у провідних фахових виданнях України. Творчість Тараса Шевченка дослідниця розглядає в контексті розвитку української романтичної поезії.

Справжнім подарунком для поціновувачів творчості Кобзаря став вихід монографії доктора філологічних наук, професора Григорія Самойленка "Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа", яку він приурочив до 200-річчя з дня народження геніального українського поета. У книзі вперше на значному фактичному матеріалі розкрито взаємовідносини Шевченка з випускниками Ніжинської вищої школи,

а їх було більше тридцяти. Науковець детально дослідив, проаналізував і описав стосунки Кобзаря з Євгеном Гребінкою, Віктором Забілюю, Аполлоном Мокрицьким, Петром Мартосом, Нестором Кукольником, Олександром Афанасьєвим-Чужбинським, Яковом де Бальменом, Платоном Лукашевичем, братами Лазаревськими та іншими вихованцями Ніжинської вищої школи.

По-новаторськи підійшов до дослідження творчості Кобзаря доктор філологічних наук, професор Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Олександр Ковальчук у своїй новій монографії "... поезія Т. Шевченка (колективна травма як проблема українського буття)" (2019). Він поділяє думку Михайла Драгоманова, що "... поезія Т. Шевченка не підпадає під загальні канони оцінювання" [6, с. 4]. Пояснення слід шукати у самій природі поезії генія, який відчув головне у житті народу: неймовірно глибоку колективну травму. Саме тому у творах Т. Шевченка так виразно виявлена "екстатична поетика – поетика гніву і боротьби, яка не підлягає естетичній корекції ні в яку добу" [6, с. 5].

Наукові здобутки ніжинських літературознавців засвідчили, що справа, якій присвятив усе своє наукове життя український шевченкознавець Георгій Неділько, продовжується і набуває розвитку.

Література

1. Самойленко Г. В. Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа: монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 156 с.
2. Неділько Г. Я., Неділько В. Я. Тарас Шевченко. Семінарії. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
3. Самойленко О. С. Вірші з Ніжина. Поезії / передмова і упорядкування В. Сапона. Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2010. 56 с.
4. Неділько Г. Я. Тарас Шевченко: життя і творчість: книга для вчителя. Київ: Рад. шк., 1988. 247 с.
5. Неділько Г. Я. Тарас Шевченко і Чернігівщина. Чернігів: ОІППК, 1992. 69 с.
6. Ковальчук О. Г. Поезія Т. Шевченка (колективна травма як проблема українського буття): монографія. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 121 с.

References

1. Samoilenko, H. V. (2013). *Taras Shevchenko i Nizhynska vyshcha shkola* [Taras Shevchenko and Nizhyn Higher School] Nizhyn: Gogol NSU Publishing House [in Ukraine].
2. Nediiko, G. Ya., Nediiko, V. Ya. (1985). *Taras Shevchenko. Seminarii* [Taras Shevchenko. Seminary]. Kyiv: Higher School [in Ukraine].
3. Samoilenko, O. S. (2010). *Virshi z Nizhyna. Poezii* [Poems from Nizhyn. Poetry] Foreword and ordering by V. Sapon. Chernihiv: Publisher Lozovy V. M. [in Ukraine].

4. Nedilko, G. Ya. (1988). *Taras Shevchenko: zhyttia i tvorchist* [Taras Shevchenko: Living and creativity]. Kyiv: Rad. sch. [in Ukraine].
5. Nedilko G. Ya. (1992). *Taras Shevchenko i Chernihivshchyna* [Taras Shevchenko and Chernihiv region] Chernihiv: OIPCU, 1992. 69 p. [in Ukraine].
6. Kovalchuk, O. G. (2019). *Shevchenka (kolektyvna travma yak problema ukrainskoho buttia)* [Shevchenko's poetry (collective trauma as a problem of Ukrainian life)] Nizhin [in Ukraine].

O. V. Zabarny

Candidate of Pedagogics at the Department of Ukrainian Literature, Methods of Teaching and Journalism, Nizhyn Mykola Gogol State University

Admired by Kobzar's word

In the article the scientific achievement of the second half of the twentieth century known Ukrainian literary critic, Shevchenkivec, candidate of philological sciences, associate professor G. Ya. Nedilko is researched and analyzed. The significance of his scientific works for the present on bibliographic and archival materials is rethought, their relevance and originality is determined. The article discloses little-known facts from the biography of a scientist.

Georgy Yakovych Nedilko was working in Nizhyn Gogol State Pedagogical Institute since 1958 till 1993 as a senior lecturer, associate professor, head of the department of Ukrainian literature, dean of the Faculty of Philology. During his years at the institute, he proved himself as a skillful organizer and leader of the teaching and students' collectives, a conscientious scientist, a profound researcher and literary scholar of Ukrainian literature, in particular the creativity of Taras Shevchenko.

He is the author of a number of monographs and teaching training manuals dedicated to the creativity of the great Kobzar, as well as more than 70 scientific articles in leading professional editions of Ukraine.

Kyiv Shevchenko State University graduate, he was one of the authors of the collective monograph "Taras Shevchenko and the literary life of Kyiv University" in which he explored Kobzar's relations with the professors of that educational institution. This section stands out by objectivity and deep knowledge of archival documents.

Much attention is paid to the analysis of the most famous works of the Ukrainian researcher "Taras Shevchenko. Seminary" (1985) and "Taras Shevchenko. Life and Creativity" (1988). These books were published in leading metropolitan publishers with total more than 14 thousand readers' copies and were successful among the readers.

Georgy Yakovych Nedilko is a well-known local historian. His research "Taras Shevchenko and Chernihivshchyna" (1992) has not lost its relevance to this day. He is one of the founders of the Nizhyn Museum of Local History.

Key words: *literary studies, life path, literary process, Nizhyn Gogol State Order of the Red Banner of Labor Pedagogical Institute, local history, bibliography.*